

Tác động của Thỏa thuận xanh EU đối với hoạt động kinh tế của Việt Nam và Thành phố Hồ Chí Minh

Thỏa thuận xanh EU sẽ tác động đến hoạt động giao thương giữa Việt Nam – EU. Hiện tại, các chính sách ứng phó tác động của Thỏa thuận xanh đã và đang được Việt Nam triển khai ở cấp Trung ương và Thành phố Hồ Chí Minh. Tuy nhiên, việc ban hành khung chính sách hoàn chỉnh và triển khai thực thi cần phải sớm hoàn thiện và thúc đẩy mạnh mẽ hơn nữa trong thời gian tới.

QUAN HỆ THƯƠNG MẠI ĐẦU TƯ VIỆT NAM -EU

Năm 1990, Việt Nam và Liên minh châu Âu (EU) thiết lập quan hệ ngoại giao. Năm 2016, Việt Nam và EU ký kết Hiệp định Đối

tác và Hợp tác Toàn diện Việt Nam - EU. Đây là thỏa thuận bao trùm điều chỉnh hầu hết các lĩnh vực trong mối quan hệ hợp tác

giữa hai bên từ văn hóa, giáo dục, chống khủng bố đến hợp tác kinh tế. Hiệp định đã mở đường cho việc ký kết nhiều thỏa thuận

mới nhằm tăng cường quan hệ song phương giữa hai bên, đặc biệt trong lĩnh vực thương mại.

Hiệp định Thương mại tự do Việt Nam-EU (EVFTA) được ký kết và có hiệu lực thi hành vào năm 2020. Hiệp định EVFTA đã giúp thúc đẩy mạnh mẽ hoạt động giao thương giữa Việt Nam và EU trong ba năm qua. So với năm 2020 (khi Hiệp định bắt đầu có hiệu lực), hoạt động xuất khẩu của Việt Nam sang EU có mức tăng gần 25%, cao hơn mức tăng trung bình là hơn 12%/năm giai đoạn 2020-2022.

Trong bối cảnh hội nhập ngày càng mở rộng cũng như xu hướng chung đã nêu, quan hệ giữa EU và Thành phố Hồ Chí Minh cũng ngày càng trở nên sâu sắc.

EU là một trong những đối tác quan trọng hàng đầu của Thành phố Hồ Chí Minh trong các lĩnh vực: quản lý đô thị, nông nghiệp, tài chính, cung cấp và thoát nước.

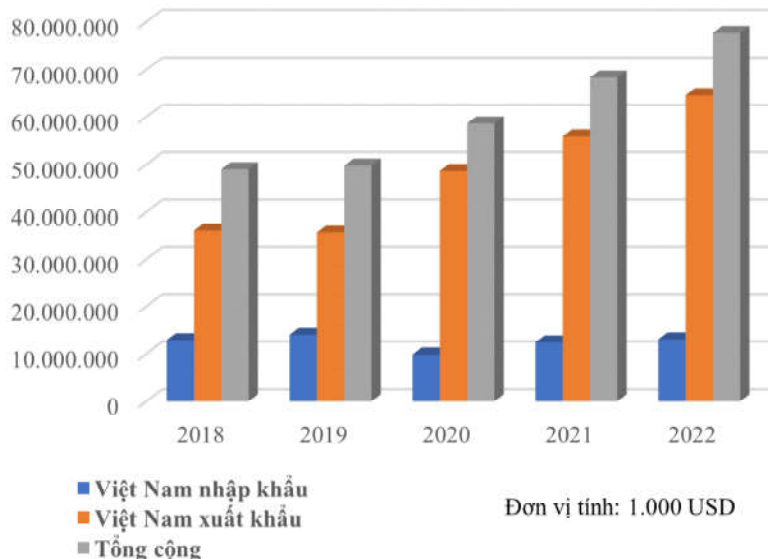
Về hoạt động đầu tư, Thành phố Hồ Chí Minh dẫn đầu cả nước trong thu hút dự án đầu tư từ EU với xấp xỉ 800 dự án, tương đương hơn 3 tỷ USD, chiếm gần 20% tổng vốn đầu tư từ EU vào Việt Nam.

Lĩnh vực hoạt động thương mại cũng chứng kiến sự tăng

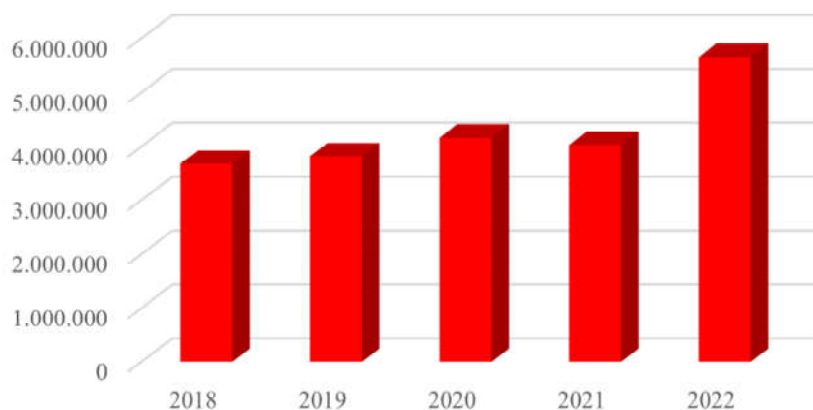
trưởng đều đặn hàng năm. Cụ thể, trong giai đoạn 5 năm (2018-2022) xuất khẩu từ TP.HCM đến các quốc gia trong khối đã chứng kiến mức tăng gần 50%.

Đặc biệt, sau thời điểm đại dịch Covid-19, xuất khẩu của Thành phố Hồ Chí Minh đã chứng kiến sự phục hồi mạnh mẽ, với mức tăng gần 20%.

Quan hệ thương mại Việt Nam-EU

TP. Hồ Chí Minh xuất khẩu

THỎA THUẬN XANH EU VÀ KHUNG CHÍNH SÁCH LIÊN QUAN TẠI VIỆT NAM

Thỏa thuận xanh là khung chính sách định hướng cho cấu trúc kinh tế của EU trong hiện tại và tương lai. Với vai trò là một trong đối tác thương mại hàng đầu của Việt Nam (cùng Trung Quốc và Hoa Kỳ), những chính sách trong Thỏa thuận xanh sẽ có tác động đến hoạt động xuất nhập khẩu, định hướng phát triển của Việt Nam nói chung và TP. Hồ Chí Minh nói riêng. Các chương trình thuộc Thỏa thuận xanh EU sẽ tác động đến Việt Nam gồm:

Chiến lược từ trang trại đến bàn ăn (PAP): Một trong những mục tiêu chính trong chiến lược này là thúc đẩy các đối tác thương mại của khối thực thi đánh bắt thủy sản (IUU), canh tác bền vững, thông qua việc ký kết và đảm bảo triển khai toàn diện các hiệp định thương mại song phương, đa phương.

Kế hoạch kinh tế tuần hoàn: Ngành dệt may là một trong những đối tượng chính chịu ảnh hưởng từ Kế hoạch kinh tế tuần hoàn của EU. Cụ thể, EU sẽ hướng đến thúc đẩy bình đẳng giới, cải thiện môi trường lao động và đảm bảo việc tuân thủ tiêu chuẩn lao động quốc tế tại các quốc gia đang xuất khẩu mặt hàng may mặc vào khối thị trường chung.

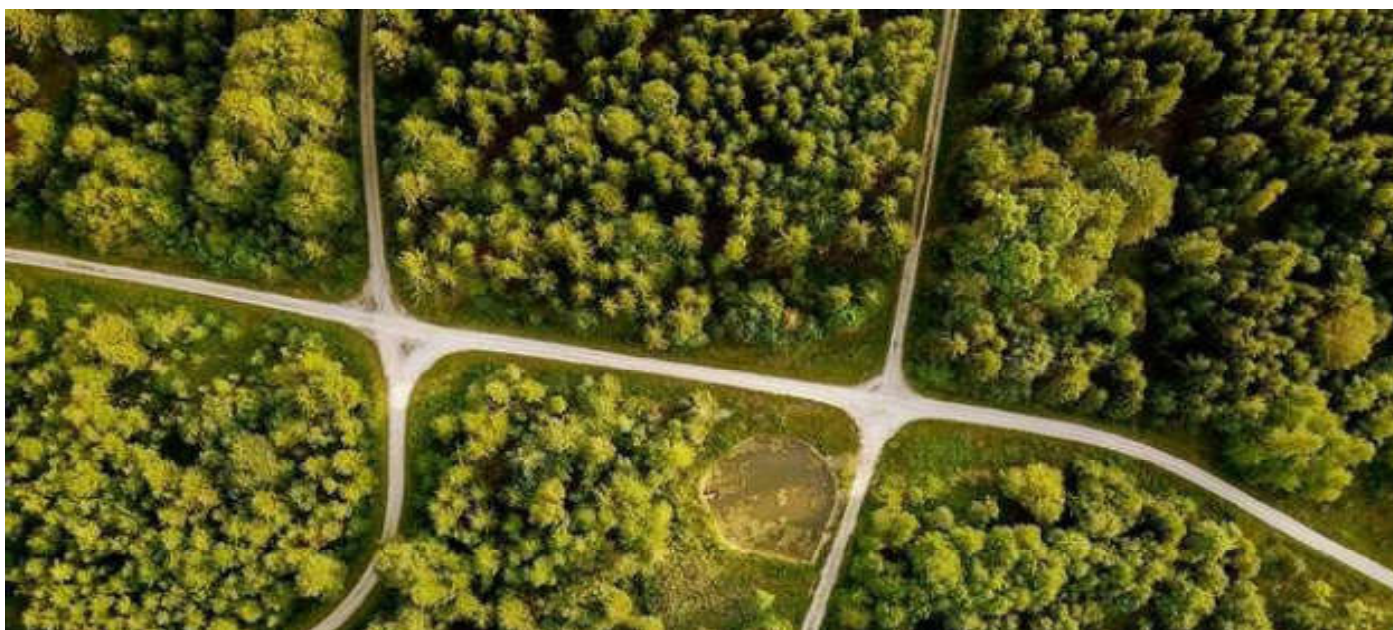
Chiến lược đa dạng sinh học: EU được xây dựng Chiến lược đa dạng sinh học đến năm 2030 nhằm hướng đến bảo vệ thiên nhiên và đẩy

lùi suy thoái hệ sinh thái thông qua xây dựng khả năng phục hồi của xã hội trước những thách thức về an ninh lương thực, dịch bệnh và biến đổi khí hậu.

Theo chiến lược, EU hướng đến cấm nhập khẩu cà phê, đậu nành, và cacao từ các đối tác trong trường hợp các sản phẩm này góp phần thúc đẩy nạn phá rừng tại những quốc gia, vùng lãnh thổ đối tác. Năm 2023, Ủy ban châu Âu đã thông qua Quy định không gây mất rừng (EUDR).

Cơ chế điều chỉnh biên giới carbon (CBAM): Cơ chế này nhằm ngăn chặn tình trạng các doanh nghiệp EU chuyển hoạt động sản xuất ra khỏi EU đến các quốc gia có yêu cầu về phát thải nhà kính ít nghiêm ngặt hơn. CBAM còn hướng đến việc thúc đẩy sự hình thành hệ thống định giá carbon tại các quốc gia, vùng lãnh thổ đối tác của EU. CBAM hiện đang áp dụng với những hàng hóa có nguy cơ gây ô nhiễm cao như xi măng, thép, phân bón, nhôm....

THỰC TIỄN KHUNG CHÍNH SÁCH TẠI VIỆT NAM

Chiến lược từ trang trại đến bàn ăn: Về Quy định chống khai thác hải sản bất hợp pháp, không khai báo và không theo quy định (IUU)

Hiệp định thương mại tự do Việt Nam-EU (EVFTA) là nền tảng pháp lý trọng yếu để EU thúc đẩy việc áp dụng IUU toàn diện tại Việt Nam. Nhằm hiện thực hóa nội dung cam kết trong EVFTA, ở cấp trung ương, các cơ quan của Việt Nam đã ban hành hàng loạt văn bản quy phạm, trong đó các văn bản trọng tâm là: (i) Thông tư số 21/2018/TT-BNNPTNT ngày 15/11/2018 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn điều chỉnh về quy trình thủ tục liên quan đến nhật ký khai thác thủy sản và cấp chứng nhận nguồn gốc thủy sản; (ii) Quyết định số

1077/QĐ-TTg ngày 14/9/2022 của Thủ tướng Chính phủ: quy định về mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp và tổ chức thực hiện Đề án “Phòng chống khai thác hải sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định đến năm 2025”.

Tại TP. Hồ Chí Minh, Ủy ban nhân dân Thành phố ban hành Quyết định số 481/QĐ-UBND ngày 17/2/2023 quy định rõ về nhiệm vụ từng cơ quan trên địa bàn nhằm thực hiện Quyết định số 1077/QĐ-TTg ngày 14/9/2022 của Thủ tướng Chính phủ.

Canh tác bền vững

Hiện Việt Nam và EU chưa có thỏa thuận song phương trực tiếp nào đề cập đến vấn đề canh tác bền vững. Tuy nhiên, ở cấp độ

quốc gia cũng như tại từng địa phương, nhiều văn bản đã được ban hành nhằm thúc đẩy hoạt động này.

Quyết định số 150/QĐ-TTg ngày 28/01/2022 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050 là văn bản trọng tâm đối với vấn đề canh tác bền vững, chú trọng việc hoàn thiện công tác chọn tạo giống, đổi mới phương pháp quản lý hướng tới sản xuất chuyên nghiệp.

Tại TP. Hồ Chí Minh, các cơ quan thành phố đang xây dựng Chương trình phát triển nông nghiệp đô thị trên địa bàn giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050.

Chiến lược kinh tế bền vững:

Hiệp định EVFTA là một trong những nền tảng pháp lý cơ bản nhằm thúc đẩy áp dụng hệ thống tiêu chuẩn theo các Công ước cơ bản của Tổ chức lao động quốc tế (ILO) ở Việt Nam.

Theo đó Việt Nam cam kết tôn trọng, bảo vệ và nỗ lực thực thi những tiêu chuẩn này. Bộ Luật Lao động 2019 và Luật Bình đẳng giới 2006 là các văn bản trọng tâm điều chỉnh các vấn đề liên quan đến tiêu chuẩn lao động quốc tế và bình đẳng giới trong lao động.

Tại TP. Hồ Chí Minh, các cơ quan quản lý nhà nước trên địa bàn chủ yếu tập trung vào việc tuyên truyền, đảm bảo thực thi các quy định hiện hành về vấn đề lao động và bình đẳng giới trong lĩnh vực lao động (tiêu biểu là Kế hoạch số 4150/KH-UBND ngày 28/10/2020 về triển khai thực hiện Bộ luật lao động trên địa bàn thành phố).

Chiến lược đa dạng sinh học:

Việt Nam và EU không có thỏa thuận riêng liên quan đến việc hạn chế xuất nhập khẩu các mặt hàng nông sản thúc đẩy nạn phá rừng, đây là biện pháp đơn phương từ EU. Hiện nay, ở cả cấp trung ương và địa phương của Việt Nam đều chưa hình thành khung pháp lý toàn diện để điều chỉnh nội dung này. Tuy nhiên, ở cả Trung ương và địa phương đã chủ động triển khai các hoạt động nhằm ứng phó với các yêu cầu của EUDR. Cụ thể, Bộ Nông nghiệp đã xây dựng và ban hành Khung kế hoạch hành động thích ứng với Quy định không gây mất rừng EU (ban hành kèm theo Công văn số 5179/BNN-HTQT ngày 01/8/2023).

Theo Khung kế hoạch hành động thích ứng với Quy định không gây mất rừng EU, TP. Hồ Chí Minh đã giao trách nhiệm cho các cơ quan liên quan hỗ trợ nhà xuất khẩu đáp ứng các yêu cầu của EUDR.

Cơ chế điều chỉnh biên giới carbon (CBAM):

Tương tự Chiến lược đa dạng sinh học, CBAM cũng là một biện pháp đơn phương của EU. Hiện tại, Việt Nam vẫn đang trong hoàn thiện khung pháp lý nhằm chuẩn bị ứng phó trước các yêu cầu của cơ chế CBAM. Tuy nhiên, một số chính sách liên quan đến cơ chế định giá carbon và kiểm kê khí nhà kính đã được các cơ quan trung ương ban hành. Các văn bản trọng tâm gồm:

- Nghị quyết số 98/2023/QH15 ngày 24/6/2023 có nội dung chấp thuận cho TP. Hồ Chí Minh thực thí điểm cơ chế tài chính bù trừ các-bon;
- Nghị định số 06/2022/NĐ-CP ngày 07/1/2022 quy định về lộ trình hình thành thị trường tín chỉ các-bon tại Việt Nam;
- Quyết định số 01/2022/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ về ban hành danh mục lĩnh vực, cơ sở phát thải khí nhà kính phải thực hiện kiểm kê khí nhà kính

NHẬN DIỆN KHÓ KHĂN VÀ HÀM Ý CHÍNH SÁCH CHO VIỆT NAM

Với các chính sách xanh được nhận diện tới thời điểm hiện tại, các nhóm sản phẩm xuất khẩu của Việt Nam được dự báo sẽ chịu tác động mạnh nhất từ quá trình chuyển đổi xanh ở thị trường EU trong thời gian tới bao gồm: sản phẩm điện, điện tử, công nghệ thông tin, máy móc thiết bị, linh kiện liên quan; nông sản (đặc biệt là cà phê, điều, hạt tiêu, cacao, thịt...), thủy sản, gỗ và sản phẩm gỗ; thực phẩm các loại (đặc biệt là thực phẩm hữu cơ); dệt may, giày dép; các loại hóa chất, phân bón, pin, ắc quy; sắt thép, nhôm, xi măng; bao bì của các loại sản phẩm (nhất là bao bì thực phẩm, hóa chất).

Theo khảo sát của VCCI (8/2023), hiện hiểu biết của doanh nghiệp về EGD còn hạn chế. Cụ thể như 62,99% doanh nghiệp đã từng nghe nhưng chưa tìm hiểu kỹ về chiến lược “Từ Nông trại tới Bàn ăn”; hơn 50,39% doanh nghiệp chưa từng nghe về chính sách “Thuế carbon tại biên giới”. Vậy điều cấp bách chính là đẩy mạnh tuyên truyền, nâng cao nhận thức của doanh nghiệp, để duy trì và phát triển xuất khẩu bền vững ở thị trường EU và nhiều thị trường đang có những xu hướng chuyển đổi xanh.

Hàm ý chính sách đối với Việt Nam:

- Tiếp tục hoàn thiện các chính sách hiện có đảm bảo sự tương thích giữa hệ thống quy định của Việt Nam với cam kết chung Việt Nam-EU.

- Chú trọng công tác thực thi đảm bảo những quy định hiện có được triển khai đồng bộ, đầy đủ, phù hợp với yêu cầu của EU và tình hình Việt Nam.

- Nhanh chóng xây dựng khung chính sách phù hợp nhằm tạo hành lang pháp lý thuận lợi cho sự phát triển thị trường carbon tại Việt Nam; xác định rõ trách nhiệm của từng cơ quan/tổ chức trong việc hỗ trợ và thúc đẩy doanh nghiệp áp dụng các tiêu chuẩn xanh do EU ban hành phù hợp với tình hình thực tiễn Việt Nam.

Hàm ý chính sách đối với TP. Hồ Chí Minh:

- Tăng cường cập nhật phổ biến các thông tin cho các bên liên quan về các chính sách trong Thỏa thuận xanh EU; phối hợp Bộ ngành Trung ương thúc đẩy hỗ trợ doanh nghiệp thích ứng và thực thi hiệu quả các quy định của EU trong hoạt động xuất nhập khẩu.

- Chủ động nghiên cứu, thử nghiệm cơ chế chính sách mới trên cơ sở khung pháp lý hiện hành phù hợp tình hình thực tiễn Thành phố; trên sở kết quả nghiên cứu và thử nghiệm, kiến nghị các cơ quan trung ương ban hành chính sách mới hoặc bổ sung sửa đổi những chính sách chưa phù hợp với thực tiễn.

